

6221. ХАРКІВ — ЛЮБОТІН

— Він за три дня до того, як померти, усіх передзвонив і попередив, що вже скоро... — двоє людей у сусідній ніші згадують спільного покійного знайомого.

Жінка обтирає рукавом паморозь на вікні, чоловік дивиться крізь цю свіжу ополонку. Електричка рухається якраз із такою швидкістю, що дає змогу читати назви станцій і рахувати кількість букв у них. Попри те що надворі вже світає, розгледіти щось важко: вікна електрички брудні й зчорнілі, майже як і вікна можливостей її пасажирів.

— Мужиков во-о-бше не осталось, каждый месяц то один, то двоє мруть. На вулиці пусто! — жінка перелічує спочилих у мирі й алкоголі.

Чоловік їй киває: «Мама моя каже, що то вже її чередь скоро буде. Але вона до-о-овгу жизнь відмучила».

Поступово розмова переливається з родини в політику, жінка згадує Крим, розповідає про «окуповану» квартиру, роздумує, варто її продавати чи ні...

На годиннику 7:40 ранку. У календарі 28 листопада. Наш потяг приміського сполучення повільно викочується за межі Харкова. На захід.

У вагоні нас четверо — я, пара поруч і хлопець за десяток метрів від нас. Хлопець час від часу байдуже колується в носі, потім розглядає «здобич» і ліпить її кудись попід вікно. Напевно, він вважає, що робить це непомітно, або йому все одно, що про це думає решта. Хлопець замотаний у шарф із символікою ФК «Металіст» — команди, яка не так давно припинила своє існування. Інші двоє — з сусідньої лавки — продовжують розв'язувати квартирне питання, що тісно переплелось з питанням війни.

— Та ладно, надійся на лучшее, але сильно не затягивай, — завершує з кримським житлом чоловік і уточнює: — А там робота є, чи тільки вояки?

Між нами туди-назад перекочується пляшка з-під пива.

Близько восьмої ранку у вагонах погасили світло, і до нас із тамбура зайшов горбатий дідок, який розмовляв із собою. В руках у нього були якісь папірці з таблицями та прапорцями. Дідок підійшов і запитав у кожного: «А ви не хатіте расписатса? А ви не хатіте расписатса? А ви не хатіте расписатса? А ви не хатіте расписатса?». Не дивлячись в очі й не очікуючи відповіді, поспішив до наступного вагона.

Ранкова електричка дедалі більше починала скидатися на кадри з фільмів Лозниці. Під час коротких зупинок із гучномовців лунало те саме застереження:

«ДОРОГІ ПАСАЖИРИ, ЗАЛІЗНИЧНИЙ ТРАНСПОРТ — ЦЕ ЗОНА ПІДВИЩЕНОГО РИЗИКУ...».

6267. ЛЮБОТИН — СМОРОДИНЕ

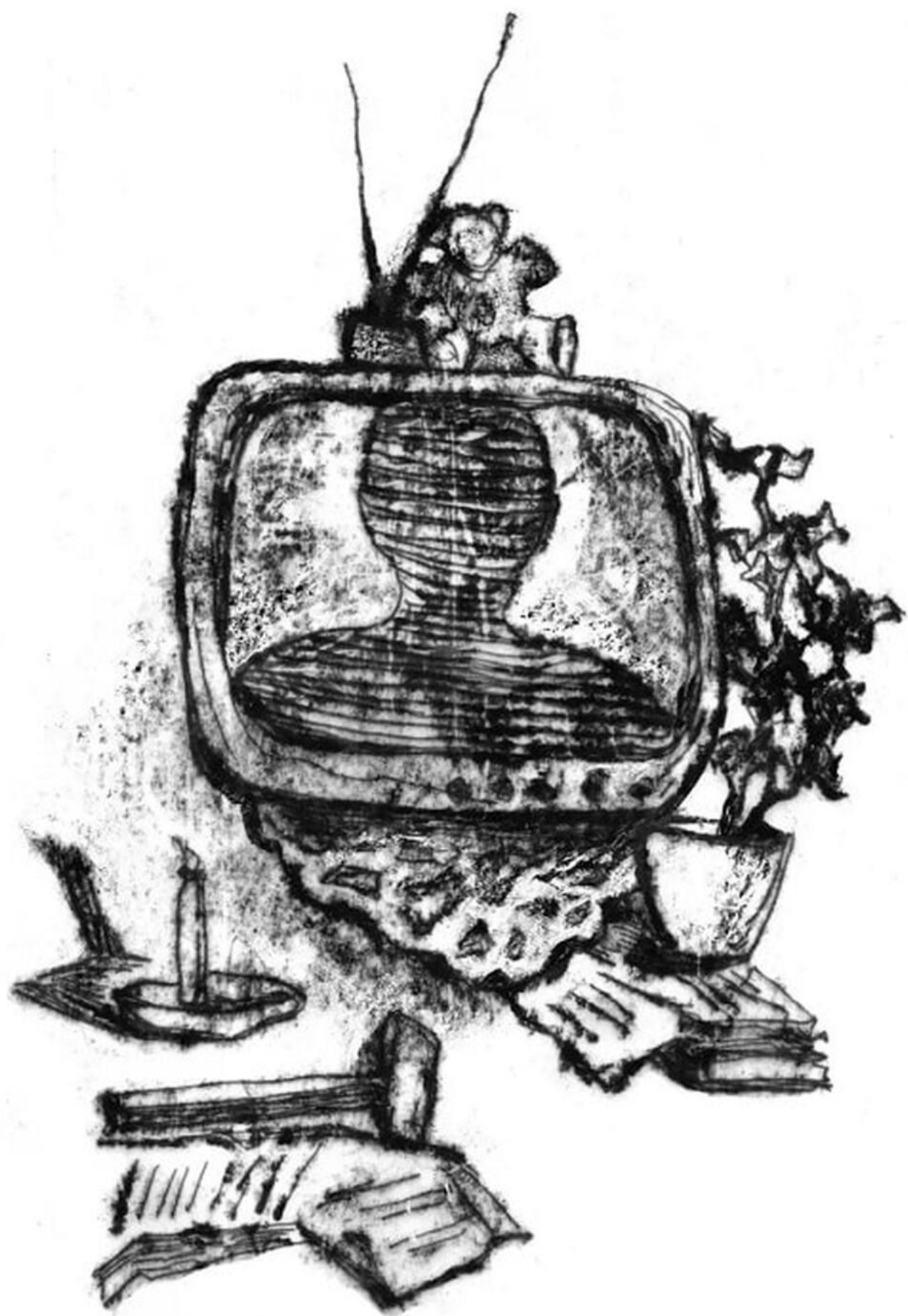

Після ранкового приміського потяга здається, що в будівлі залізничної станції Люботин тепло й затишно. Хоча це, звісно, не так. Увесь її простір от-от наповнять собою бабульки-бізнесменки, і від їхнього руху й тертя, схоже, для всіх забракне повітря. Кожна з них підперезана власним поясом астероїдів із картатих сумок-барабашовок. Бабульки їх постійно переставляють з місця на місце, ніби грають у наперстки. Цей вокзал для них — перевалочний пункт між домом і ринком, на який вони везуть своє запаковане добро.

На підвіконні вмостилися двоє контролерів, витрушують і заправляють касові апарати перед наступним маршрутом.

Каси — ніби неприступна стіна середньовічного замку з невеличкими бійницями, крізь які відстрілюються квитками касири. Квиток до станції Смородине — десять гривень вісімдесят копійок. Іду в щойно подану електричку й думаю, чи є в країні хоч один чоловік-касир?

Електричка — гетто на колесах. Ці прогнилі коробки є не тільки бюджетним засобом пересування — це рухомі резервації для незручних громадян. І їх не можна вважати рудиментом минулого, поганого, пострадянського.

Це доволі чесне дзеркало держави, де людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю.

Якщо спробувати класифікувати, то моє покоління, як і (зрозуміло) попереднє та (симптоматично) майбутнє, ділиться на три групи:

- 1) ті, що поїдуть із країни;
- 2) ті, що не матимуть можливості поїхати;
- 3) ті, що залишаться копирсатися заради суспільного блага, сподіваючись, що в наступному поколінні третя група буде трохи більшою.

З «першими» і «третіми» все менш-більш зрозуміло та вмотивовано. Але нерв суспільства проходить крізь прокурені запльовані тамбури електричок, набитих незручними громадянами другої групи.

О 9:12 відправляємося. До кінцевої станції двадцять п'ять зупинок і майже три години руху. На північ.

Пасажирів багато, вони по-ранковому безтурботні й безпосередні. Двоє жінок сидять одна навпроти іншої біля вікна й говорять про дітей. У них однаково високі інтонації, дуті куртки і, здається, обличчя теж. Єдине: в однієї волосся фарбоване у темне, в іншої — у світле.

— Гля! Гля! Один велосипед і два руля! А я в лікарню вчора їхала, і він лежав там. Думала, чи то в мене галюни, чи що, — тицяє пальцем у вікно Темна.

— А куди вони другий причепили? — не може розгледіти Світла.

— Та кажеця, що до сидушки приварений...

Не встиг роздивитися, чи велосипед раптом не вітчизняної марки. Можна було би погратись із символами

про два рулі/напрями й покинутість на роздоріжжі, і розгублених спостерігачів, і т. д., і т. п.

Тим часом навкруги підіймається загальне невдоволення — одне з вікон відчинене, воно плюється снігом і холодом. Пасажири згадують контролерів злим нетим словом і по черзі намагаються впоратися з проблемою. З тамбура заходять залізничники, за ними вкочується дим від їхнього перекуру. Один із них підходить до вікна, наче спортсмен-важкоатлет до штанги. Жіночки ніби й дійсно спостерігають за усім із трибун, вболівають і викрикують:

— Ламай! Ви залізничники — вам можна!

Після вдалого підходу й ліквідації пробоїни вагоном прокочується загальне вдячне «О-о-о-о-о». На що важкоатлет у помаранчевій жилетці віджартовується: «Була сила, коли мати носила». Залізничників шестеро, вони порозсідалися парами по вільних місцях і перегукуються. Починають, як зазвичай, із близьких:

— А Василь Іванович де? Давно не видно його.

— Та за «програміста» взяли. Сидить цілий день у теплі, в комп'ютер дивиться, ніхріна не робить...

Продовжують, звісно, політикою:

— ...Та ці за три годи спиздили більше, ніж за десять раньше. Та щоб йому Господь поміг, прем'єр-міністр він, курва...

Електричка вже проїхала станції Мерчик і Богодухів, Козацьке і Піонерське, до кінцевої залишилося хвилин двадцять спільної медитації.

Іржа починається всередині вагона і, здається, не закінчується ніде: старі трансформаторні будки, водонапірні

вежі, ворота гаражів і дахи приватних будинків, товарні вагони — усе розмальовано брудним помаранчевим кольором. Іржа є головним складником ландшафтів Укрзалізниці. Іржа як лейтмотив. Іржа як п'ятий елемент. Іржа — тонка помаранчева нитка, що зшиває країну вздовж і впоперек.

Станція Смородине — це залізничний вокзал міста Тростянець на півдні Сумської області. Тростянець — місто Хвильового та Чайковського, один тут народився, інший — написав свою першу симфонію.

Приїхали. Останнім із вагона виходить дідусь, опираючись на дерев'яну палицю. Допмагаю йому спуститися на платформу й розпитую про місто. Дід кляне і місто, і все навколо. Каже, що «бурки ноги тиснуть», бо то не його, а сусід позичив, і йти не може, бо ногу в них підвернув. Малює палицею на землі маршрут, яким я зможу дістатися центру, і човгає собі далі.

6885. СМОРОДЦЕ — ВОРОЖБА

Наступні кілька годин руху на північ останньою на сьогодні електричкою. Після чого ночівля на вокзалі міста Ворожба. На гербі і прапорі Ворожби зображена Богородиця, яка стоїть між зірками фіолетового кольору, а під ними трьома — золотий паровоз. Громадський транспорт у нашій світській державі постійно завішаний іконами та молитвами: тут, окрім правил дорожнього руху, треба пам'ятати про святе провидіння і запасний вихід у краще життя.

Електричка рухається повільно й важко, ніби поранений звір, який часто зупиняється, щоб перевести подих.

— Дочка вже десять літ у Москві. Мучиться там, але що вона сюди буде їхати? Там вже робота, чоловік...

Ніна працює продавцем у кіоску в Сумах. У неї фарбоване у світлий колір волосся, але на скронях підступно проступає сивина. Їй прикро, що квартира, яка в доброму стані й тихому місці, залишиться покинутою. У її словах є докір. Зрозуміло, що Ніна говорить не лише про покинуту квартиру:

— А я її сама туди відправила, казала, щоб їхала, бо там рух, є куди пробитися. Винувата, сама винувата, знаю.

Бачу першого чоловіка не в чорній куртці. Його яскраво-зелена одежина ріже око своєю відстороненістю від решти пасажирів. Йому десь чотири роки. Він кричить на весь вагон, що не хоче їхати додому, хоче залишитися в бабці, і малює на запітнілих вікнах незрозумілі ієрогліфи. Потім різко витирає все написане/намальоване й дивиться крізь цей ілюмінатор назовні. Дивиться настільки уважно, що, здається, намагається порахувати всі дерева, які минає наш транспорт.

Є підозра, що Роулінг придумала дементорів, проїхавшись вечірньою електричкою, де були перебої зі світлом, були страх і відчай, і «почуття, ніби в усьому світі не залишилося радості».

Однак у найгучнішої зграї в нашому вагоні радість є. День закінчився, і руки вільні від роботи, у руках — пластикові стаканчики, у пластикових стаканчиках — томатний сік і горілка, а вже десь у цьому коктейлі — радість. Радість росте, як і градус напою, через те що соку взяли замало. На черговій невідомій зупинці зі слобожанської темряви до компанії приєднується чоловік із пакунком памперсів. Високий і широкоплечий, він всідається серед неї і починає озлоблено розповідати про свій день. Як він сьогодні розвантажував вагон із вугіллям, як йому знову пообіцяли заплатити пізніше, зрештою — як зайняв у шефа на «памперси і водку». Надто галаслива до його появи компанія замовкає. Його остерігаються і, здається, ловлять кожне слово, ніби бандарлоги перед великим Каа. Це все триває кілька хвилин, поки чоловік із памперсами не зупиняє погляд на колінах однієї з жінок. Хоча він, схоже, її ледве впізнавав, почав одразу з вибачень:

— Ти хоч не обіжаєшся на мене? Не держи зла.

— Та за що ж буду обіжатись? — демонструє здивування жінка.

— А як за жопу щипанув в школі. Не помниш хіба?

— Та що ти ото? То було давно й неправда...

Чоловік замовкає і крутить у руках пакунок. Жінка розглядає його й пропонує:

— Пішли покурим!

— Та я ж не курю, — чоловік дивиться, куди покласти памперси.

— Та пішли кажу, пішли... — чи то просить, чи то наказує жінка.

— Ну пішли за компанію постою з тобою, — не опирається чоловік. Згадує про пакунок: — Памперси тут мені ніхто не спиздить? Дивіться мені тут, я контролюю за вами!

Хвилини за двадцять була зупинка, і десь там із тамбура він вийшов і рушив додому. Цікаво, коли саме чоловік зрозумів, що йде без пакунка?

Вокзал у Ворожбі красивий. У залі висить два великих (і однакових) постери з Тарасом Григоровичем і його:

«Борітеся — поборете,
Вам Бог помагає!
За вас правда, за вас слава
І воля святая!».

Ночуємо тут утрюх. Крім мене — безхатченко, замотаний із ніг до голови в брудні простирадла, і рудий пес,

який зайняв місце біля батареї. Головне — не проспати. Наступна електричка о 5:30 ранку, і навряд чи хтось із цих двох мене розбудить. Засинаю з думкою, що одного з Шевченків добре було би замінити на Кривенка та його: «Сублімуйте — поборете!».

